

Sygn. akt *IV U 67/21*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 marca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. do SO Beata Bury

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Katarzyna Pokrzywa

po rozpoznaniu w dniu 25 marca 2021 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z wniosku **E. Z.**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego reprezentowanemu przez Placówkę Terenową w J.**

o wysokość emerytury rolniczej

na skutek odwołania E. Z.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego reprezentowanego przez Placówkę Terenową w J.

z dnia 31.12.2018 r. znak (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego reprezentowanego przez Placówkę Terenową w J. z dnia 31.12.2018 r ., znak: (...) w ten sposób, że zobowiązuje organ rentowy Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego reprezentowanego przez Placówkę Terenową w J. do wypłaty wnioskodawczyni E. Z. części uzupełniającej emerytury rolniczej w pełnej wysokości za okres od listopada 2018r. do października 2019r.,

II. w pozostałym zakresie postępowanie umarza,

III. zasądza od organu rentowego Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego reprezentowanego przez Placówkę Terenową w J. na rzecz wnioskodawczyni E. Z. kwotę 420 zł (czteryście dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.-

Sygn. akt IV U 67/21

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 25 marca 2021 r.

Decyzją z dnia 31 grudnia 2018 r. znak (...) Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w R., po rozpoznaniu wniosku z dnia 30 listopada 2018 r., odmówiła E. Z. podjęcia wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej w całości.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy stwierdził, że ubezpieczona nie spełnia ustawowych warunków do otrzymywania całości części uzupełniającej emerytury rolniczej, bowiem nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, skoro nadal jest posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym. Organ rentowy odwołał się przy tym do treści zaświadczenia Urzędu Gminy w C. z dnia 18 października 2018 r.

W odwołaniu od decyzji pełnomocnik E. Z. wnosił o zmianę zaskarżonej decyzji i zobowiązanie organu rentowego do podjęcia wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej ubezpieczonej w pełnej wysokości.

Zarzucał, że stanowisko organu rentowego odnośnie tego, że E. Z. nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, jest błędne, bowiem ze względu na podeszły wiek i zły stan zdrowia nie jest w stanie od wielu lat prowadzić gospodarstwa rolnego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i podtrzymał stanowisko zaprezentowane w zaskarżonej decyzji. Wskazał przy tym, że skoro E. Z. figuruje w rejestrze podatku rolnego od gruntów stanowiących gospodarstwo rolne jako samoistny posiadacz gruntu o powierzchni 3,0100 ha, co stanowi 3,1100 ha gruntów przeliczeniowych, to oznacza, że nie zaprzestała prowadzenia gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisu art. 28m ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. – o ubezpieczeniu społecznym rolników. Organ rentowy podał także, że toczy się postępowanie z wniosku E. Z. o zasiedzenie nieruchomości, którą posiada i z której opłaca podatek rolny.

W piśmie procesowym z dnia 16 lutego 2021 r. wnioskodawczyni doprecyzowała zakres zaskarżenia, wnosząc o wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej ubezpieczonej w pełnej wysokości za okres od listopada 2018 r. do października 2019 r. Powołała się na decyzję organu rentowego z dnia 23 kwietnia 2020 r., na mocy której, uzyskała uprawnienie do pobierania renty rolniczej w pełnej wysokości od dnia 1 listopada 2019 r.

Sąd, ponownie rozpoznając sprawę, ustalił następujący stan faktyczny:

E. Z. urodziła się w dniu (...)r.

W okresie od 22 lutego 1991 r. do 31 maja 2005 r. otrzymywała rentę rolniczą, przy czym w okresie pobierania tego świadczenia wypłata części uzupełniającej renty rolniczej była zawieszona, albowiem ubezpieczona nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej.

Decyzją z dnia 23 marca 2005 r. znak (...) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego przyznał E. Z. z urzędu emeryturę rolniczą, przy czym wypłata części uzupełniającej emerytury rolniczej była zawieszona w 100%.

Decyzją z dnia 21 listopada 2017 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonej dodatek pielęgnacyjny i jednocześnie zawiesił wypłatę części uzupełniającej emerytury rolniczej w 100%, w związku z tym, że E. Z. nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej.

We wniosku z dnia 30 listopada 2018 r. o wypłatę emerytury rolniczej w pełnej wysokości E. Z. podała, że jest współwłaścicielką działek nr (...) położonych w miejscowości R..

Zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w D. z dnia 22 lutego 2017 r. sygn. akt (...) spadek po S. Z. zmarłym (...)r. nabyła E. Z. w 7/28 częściach.

Natomiast w postanowieniu z dnia 12 września 2018 r. sygn. akt (...) Sąd Rejonowy w D. stwierdził, że S. Z. i E. Z. stali się z mocy prawa, przez zasiedzenie, z dniem 31 grudnia 1986 r., właścicielami na zasadzie wspólności majątkowej małżeńskiej działki nr (...) o powierzchni (...) ha położonej w miejscowości R. (pkt I).

W zaświadczeniu z dnia 18 grudnia 2018 r. znak(...) Urząd Gminy C. podał, że E. Z. figuruje w rejestrze podatku rolnego od gruntów stanowiących gospodarstwo rolne jako samoistny posiadacz całości gruntów o powierzchni 3,0100 ha fizycznych, co odpowiada 3,1100 ha przeliczeniowych.

Decyzją z dnia 23 kwietnia 2020 r. wnioskodawczyni uzyskała uprawnienie do pobierania renty rolniczej w pełnej wysokości od dnia 1 listopada 2019 r.

Wiek i stan zdrowia wnioskodawczyni uniemożliwia jej od wielu lat prowadzenie działalności rolniczej. E. Z. jest osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym z uwagi na schorzenia narządu ruchu na stałe od dnia 5 lipca 2016 r. Część nieruchomości oddała w 2009 r. w nieformalną dzierżawę J. K. (początkowo – 3 hektary, a następnie – 6 hektarów), z tym, że decyzje dotyczące gospodarstwa podejmowały dzieci: E. i A.. Przeszkodą w sformalizowaniu umowy i jej zgłoszeniu do stosownych urzędów był brak zgody pozostałej trójki rodzeństwa.

Wnioskodawczyni składała wnioski o dopłaty unijne w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w l. 2006-2010.

(dowód: akta organu rentowego, akta sprawy SR w D. sygn. akt(...) orzeczenie – k. 7, pismo z (...) k. 24, decyzja organu rentowego z dnia 23 kwietnia 2020 r. – k. 71, zeznania świadków: A. Z. – k. 16 i 78 i J. K. – k. 77-78)

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawczyni E. Z. podlegało uwzględnieniu w części, w jakiej jej żądanie nie zostało zaspokojone w decyzji organu rentowego z dnia 23 kwietnia 2020 r.

Przepis art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2021 r., poz. 266) stanowi, że wypłata części uzupełniającej emerytury rolniczej ulega zawieszeniu w całości, jeżeli emeryt nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej (z zastrzeżeniem ust. 5-7 i 9-11). Natomiast przepis art. 28 ust. 4 powołanej wyżej ustawy zawiera ustawową definicję pojęcia „zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej” przez emeryta lub rencistę. Z powołanego przepisu wynika, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego.

Za prowadzenie działalności rolniczej należy uznać zespół czynności, bez których danego gospodarstwo nie mogłoby prawidłowo funkcjonować (por. uzasadnienie do uchwały SN z 30.5.1988 r., III UZP 8/88). Na temat wykładni „zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej” wielokrotnie wypowiadały się sądy w swoich orzeczeniach, wskazując, że prowadzenie działalności rolniczej, w świetle art. 28 ust. 4 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie polega wyłącznie na osobistej pracy fizycznej w gospodarstwie. Działalność taka może polegać również na zarządzaniu, podejmowaniu decyzji w przedmiocie produkcji rolnej (por. wyrok SA w Lublinie z 11.12.2019 r., III AUa 422/19). Prowadzenie działalności rolniczej nie musi zatem polegać na wykonywaniu pracy fizycznej. Możliwe jest jej prowadzenie polegające na samym zarządzaniu gospodarstwem i podejmowaniu decyzji związanych z jego dalszym funkcjonowaniem (por. wyrok SN z 9.3.2011 r., III UK 81/10).

Orzecznictwo wskazuje również, że wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu rolników, nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4 (por. wyrok SA w Gdańsku z 7.3.2019 r., III AUa 87/18). Jednocześnie wyliczenie zawarte w art. 28 ust. 4 pkt 1-7 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników służy wyłącznie ułatwieniom dowodowym. Rolnicy będący właścicielami gospodarstw wymienionych w art. 28 ust. 4 pkt 1-7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie muszą wykazywać, że nie prowadzą w nich działalności rolniczej; ten fakt uznaje sam ustawodawca (por. wyrok SA w Katowicach z 30.1.2019 r., III AUa 1376/18).

Nie ulega wątpliwości, że dla dokonania oceny, czy istnieją podstawy do zawieszenia części uzupełniającej renty rolniczej istotne jest ustalenie, czy działalność rolnicza jest faktycznie prowadzona. Swoista i nietypowa konstrukcja art. 28 ust. 4 pkt 1-7 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników prowadzi bowiem do wniosku, że ustawodawca przewidziane w nim przypadki prowadzenia gospodarstwa rolnego zmarginalizował z punktu widzenia zawieszalności wypłaty świadczeń i uznał, że mimo własności lub posiadania gruntów, działalność rolnicza nie jest

prowadzona. Zastosowana w tym wypadku technika legislacyjna sugeruje przyjęcie, że wyliczenie zawarte w punktach 1-7 służy wyłącznie ułatwieniom dowodowym. Przesądżające dla prawidłowej oceny pozostaje faktyczne zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej.

Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego E. Z. co najmniej od 2008 r. zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej z powody stanu zdrowia oraz wieku, tj. nie wykonywała żadnych prac gospodarskich ani decyzji związanych z gospodarstwem, zadania te przejął głównie jej syn – A.. Odnosząc się do zawartej umowy dzierżawy, w orzecznictwie prezentowany jest pogląd, że nie każda dzierżawa gospodarstwa rolnego powoduje skutek w postaci niewliczania gruntów rolnych do powierzchni gospodarstwa, ale tylko taka, której forma zawarcia i wymogi formalne odpowiadają zasadom wynikającym z przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników (por. wyrok WSA w Kielcach z 21.2.2019 r., II SA/Ke 81/19). W spornej sprawie nie uszło uwadze sądu, że dzierżawa nie została sformalizowana z uwagi na spór pomiędzy współwłaścicielami, z pewnością jednak – od wielu lat – J. K. dzierżawi nieruchomość rolną wnioskodawczyni i prowadzi na niej uprawy (por. także wyrok SN z 18.1.2012 r., II UK 82/11 dotyczący wydzierżawienia gospodarstwa dziecku).

Końcowo należy zauważyć, że przepis art. 28 ust. 4 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników należy interpretować w zgodzie z art. 6 pkt 1 i 3, w którym podmiotem ubezpieczenia nie jest właściciel lub posiadacz gospodarstwa rolnego, lecz wyłącznie osoba prowadząca działalność rolniczą w posiadanych gospodarstwie rolnym. Powyższe prowadzi do wniosku, że własność lub posiadanie gospodarstwa rolnego, które obecnie pozostają poza sferą stosunku ubezpieczenia społecznego rolników i są prawnie obojętne przy objęciu ubezpieczeniem, nie mogą mieć także wpływu na wysokość pobieranych świadczeń. Uzyskanie możliwości pobierania pełnego świadczenia może zależeć tylko (i zależy) od zaprzestania działalności rolniczej, zatem właściciele gruntów innych niż wymienione w art. 28 ust. 4 pkt 1-7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników mogą dowodzić, że nie są już rolnikami, gdyż nie prowadzą na nich działalności rolniczej (por. uchwałę SN z 6 maja 2004 r., II UZP 5/04, wyrok SN z 8 stycznia 1997 r., II UKN 39/96 i wyrok SN z 10 stycznia 2007 r., III UK 121/06). Tytuł prawny do władania rzeczą ma zatem charakter wtórny i nie rodzi obowiązku zawieszenia części uzupełniającej świadczenia, jeżeli rolnik wykaże, że nie prowadzi działalności rolniczej. Także nabycie własności gospodarstwa rolnego w drodze dziedziczenia nie stanowi, bez prowadzenia działalności rolniczej, podstawy do zawieszenia wypłaty świadczeń z ubezpieczenia społecznego (por. wyrok SN z 27.5.1997 r., II UKN 145/97).

W świetle powołanych wyżej przepisów i argumentacji prawnej, działając na podstawie art. 477¹⁴ § 2 KPC, Sąd zmienił zaskarżoną decyzję, zgodnie ze zmodyfikowanym odwołaniem (pkt I wyroku).

Z uwagi na to, że decyzją z dnia 23 kwietnia 2020 r. organ rentowy podjął wypłatę części uzupełniającej renty rolniczej od 1 listopada 2019 r., postępowanie w tym zakresie należało umorzyć, na podstawie art. 477¹³ i art. 355 KPC (roszczenie wnioskodawczyni zostało zaspokojone w tej części) – pkt II wyroku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 KPC w zw. z art. 108 KPC i § 9 ust. 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 265) – 180,00 zł i 240,00 zł, mając również na względzie koszty postępowania apelacyjnego.